

Rapport

2018:2

Partiuppsättningsmodeller
för väljarbeteende

Annika Fredén
Henrik Oscarsson

Valforskningsprogrammet

Statsvetenskapliga institutionen
Göteborgs universitet

2018.01.09

www.valforskning.pol.gu.se

Valforskningsprogrammets rapportserie

Sedan 1950-talet genomför forskare knutna till Valforskningsprogrammet i Göteborg empiriska undersökningar av hur den svenska demokratin mår och utvecklas. Rapportserien är vår viktigaste publikationskanal för att bidra till samhällets kunskapsförsörjning på demokratiområdet. Målsättningen är att sprida grundläggande fakta och forskningsresultat som rör val och väljarbeteende till en bred publik av forskare, studenter, journalister, politiker och allmänhet.

The Swedish National Election Studies Program working report series

Since the 1950s, the researchers associated with the Swedish National Election Studies Program at the Department of Political Science, University of Gothenburg, conducts empirical research on the well-being and development of the Swedish democracy. The working report series is our main publication outlets. The aim is to publish basic facts and research results about elections and voting behavior to a broad audience of researchers, students, journalists, politicians and the public.

Series Editor

Henrik Ekengren Oscarsson
henrik.oscarsson@gu.se

Rapport 2018:2

Partiuppsättningsmodeller för väljarbeteende

Annika Fredén

Statsvetenskapliga institutionen
Göteborgs universitet

Henrik Oscarsson

Statsvetenskapliga institutionen
Göteborgs universitet

Sammanfattning

Snart är det val igen och mycket står på spel: Vilka partier kommer att segla upp som heta valalternativ för många väljare och vilka partier tas bort från de övervägda alternativen? Hur stora möjligheter har partier som ligger under riksdagsspärren i väljarbarometrarna att kunna kravla sig över den på valdagen? Vi målar i denna rapport en aktuell bild av partiernas möjligheter utifrån perspektivet om väljares partiuppsättningar (*consideration sets*) – det vill säga partier väljare överväger att rösta på.

Liknande synsätt är relativt nya inom valforskningen men har länge sysselsatt beslutsfattarteoretiker från ekonomi, matematik, psykologi och konsumtionsforskning. Forskningen om att välja parti har förvånande nog inte använt dessa generella teorier om mänskligt beslutsfattande i särskilt stor utsträckning. Vi visar genom vår forskning att partiuppsättningsmodellen är ett sätt att bättre förstå inte enbart individuellt beslutsfattande, utan också hur opinioner kan svänga och hur valresultat kan förklaras. Utifrån teorier om röstning utifrån vana, social påverkan, strategi, koalitioner och sakfrågor tecknar vi en bild av förutsättningarna för val och visar hur information om väljares övervägda partier kan berika studiet av väljaropinion och väljarbeteende.

Rapporten *Partiuppsättningsmodeller för väljarbeteende* är en svenskspråkig rapport från forskningsprojektet *Partiuppsättningar för partival*. Projektet har under åren 2014-2017 finansierats av Riksbankens jubileumsfond (P13-0721:1) och bedrivits inom ramen för det svenska valforskningsprogrammet under ledning av Henrik Oscarsson och Maria Oskarson, med Annika Fredén, Jacob Sohlberg, Edvin Boije och Stefan Dahlberg som medarbetare.

Abstract

The report *Consideration Set Models for Voting Behavior* is a Swedish summary of some of the results and publications from the research project *Developing Consideration Set Models of Party Choice*, funded by the Riksbank's Jubileumsfond in the years 2014-2017 (P13-0721:1). The focus is how voters proceed through the vote decision-making process in proportional representation systems, relating to classic decision-making literature (Tversky, 1972; Mc Fadden, 1974).

Analyser av väljare som överväger många partier: En ny forskningstradition?

Hur kommer det sig att partier når olika framgång i val? Hur kan dessa förändringar förutspås? Ett exempel är Folkpartiet liberalerna som gick fram starkt i riksdagsvalet 2002, medan partiet i skrivande stund, januari 2018, löper en risk att hamna under fyraprocentspärren till riksdagen. I en tid när antalet partier växer och väljarlojaliteten är svag beror enskilda partiers fram- och motgångar allt mer på den strategiska kontexten: vilka konkurrenter de har i sin närhet, och hur väljaren tolkar spelplanen. I denna rapport gräver vi djupare i förutsättningarna för val av parti utifrån en framväxande forskningstradition som ställer upp särskilda modeller för individuellt beslutsfattande, kallat partiuppsättningsmodeller (idén om consideration set models). Med inspiration från psykologisk beslutsfattarteori och marknadspsykologi är grundidén att väljare utkristalliserar sitt val genom att sovra och begränsa antalet möjliga val till ett mindre antal tänkbara alternativ (Tversky 1972; Oscarsson m.fl. 1997; Paap m.fl. 2005; de Vries & Rosema 2011). I politiska val kan det handla om att välja mellan ett par kandidater eller några partier. Partiuppsättningsmodellen visar hur de olika alternativen i väljarens egen valmeny konkurrerar med varandra. Här kan strategiska resonemang och trender i opinionen spela roll. En väljare som väljer mellan ett litet och ett stort parti i en koalition kan till exempel lockas att gå över till det som förlorat stöd, om det behövs för att välja en viss regering.

Den här rapporten sammanfattar också en del av den forskning som bedrivits inom ramen för projektet *Partiuppsättningsmodeller för partival*, finansierat av Riksbankens jubileumsfond (P13-0721:1) under åren 2014-2017. Rapporten har två delar. I den första delen av rapporten modellerar vi valet av parti utifrån partiuppsättningsmodellen, genom att visa hur väljaren begränsar utbudet till ett eller flera möjliga alternativ. Vi ger exempel utifrån ny data från det svenska systemet och placerar partierna i en konkurrens- och samarbetssituation inför valet 2018.

I andra delen tittar vi närmare på fyra faktorer som spelar roll för hur alternativen formeras och för vilket alternativ som slutligen blir valt: 1) vana och status quo, 2) social påverkan, 3) strategiska resonemang, och 4) sakfrågor, för formering av partiuppsättningen och slutgiltigt val. Vi diskuterar också vad valsystem och koalitions-signaler har för betydelse, och jämför förutsättningarna i Sverige med andra länder och system.

Avslutningsvis resonerar vi kring implikationerna av att använda partiuppsättningsmodeller för att förklara politisk stabilitet och förändring: vad får perspektivet och lärdomarna för konsekvenser för vårt sätt att studera väljaropinion och väljarbeteende och för vår syn på partikonkurrens, valkampanjer och opinionsbildning i en nutida kontext?

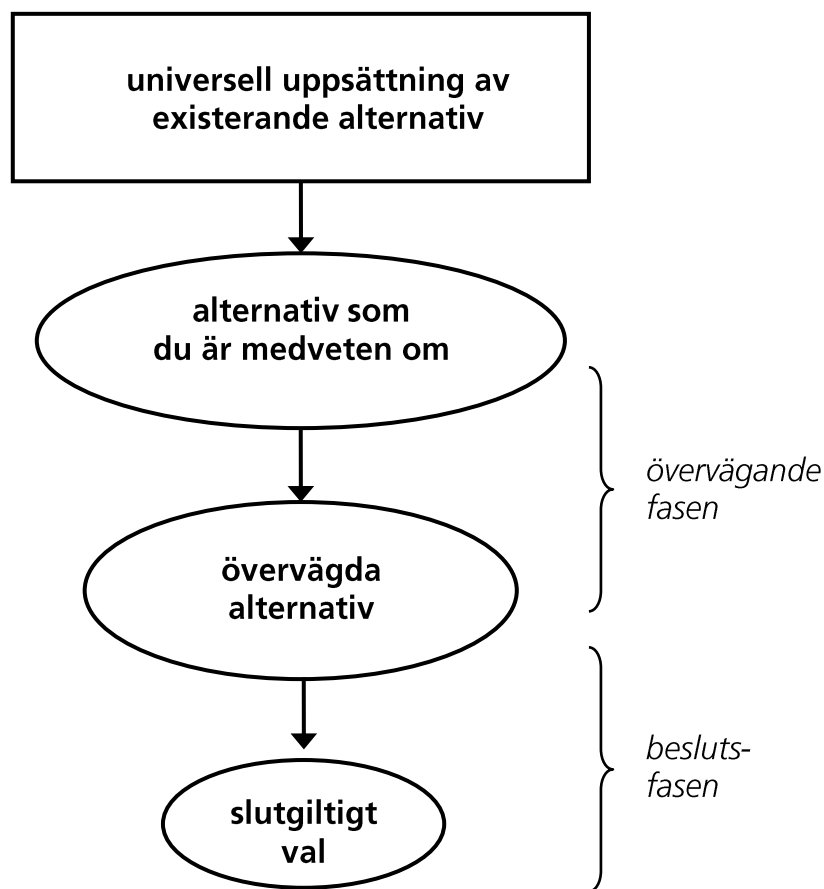
Partiuppsättningsmodeller för partival

I en tid där allt färre identifierar sig med ett särskilt parti och där allt fler är öppna för att byta parti mellan val (Oscarsson & Holmberg 2016a) söker valforskningsfältet efter nya förklaringsmodeller och analysmetoder. Partiuppsättningsmodeller – som beskriver valet av parti som en stegvis process där väljare kan ha högst individuella valmenyer – är ett sätt att navigera i ett delvis nytt väljarlandskap: allt fler alternativ befinner sig inom det tänkbaras gränser för väljare. Väljare behöver i högre grad än tidigare använda sig av beslutsstrategier för att sovra, bedöma bärigheten i ett nytt alternativ eller välja det ”minst dåliga” när det är dags att gå till val.

Angreppssättet med partiuppsättningar vilar på ett grundantagande om att ”konsumenten” sällan står och väljer mellan hela utbudet av varor, utan snarare avgränsar vilka varor som är aktuella (Oscarsson m.fl. 1997; Steenbergen & Hangartner 1998;

Paap m.fl. 2005; de Vries & Rosema 2011). Ett klassiskt sätt att se på detta är att alternativ "elimineras" utifrån särskilda aspekter efter hand, ända tills dess att ett alternativ återstår (eng. *elimination by aspects*, jmf Tversky 1972). Ett annat sätt att se på individers beslutsprocesser är att de börjar från ett blankt blad, och fyller det med ett eller flera tänkbara alternativ: partier måste således aktivt "inkluderas" i uppsättningen för att kunna komma i fråga för val (jmf Levin m.fl. 1998). Först måste partiet finnas i väljarens medvetande (Wilson 2008). Sedan måste det ta sig över hindret för att bli valt. Nedan ges en bild av denna process (Figur 1).

Figur 1. Väljarens beslutsprocess utifrån partiuppsättningsmodellen

Eftersom väljarna i proportionella system som det svenska väljer en partisedel kan det slutgiltiga valet av parti också påverkas av överväganden om vilka partier som förväntas arbeta tillsammans: Vilka kompetenser och inriktningar behövs för ett bra "lag"? I partivalssammanhang kan det handla om att ett parti för att ingå i en regering behöver samarbeta med ett eller flera andra partier, och att den samlade politiken ser olika ut beroende på vilka som leder partierna och hur stora de är.

En viktig aspekt av perspektivet är att uppsättningen alternativ påverkas av vilka andra alternativ som finns tillgängliga: om ett parti försvinner eller läggs till påverkar

sannolikheten att välja ett över ett annat. I forskning om beslutsfattande och sannolikheten att välja ett visst alternativ talar man ibland om "oberoende av irrelevanta alternativ" (*independence of irrelevant alternatives, iia*) (Tversky 1972). Det handlar om att alternativen ofta överlappar varandra och att ett parti ibland kan bytas ut av ett annat. Detta kan visas med det klassiska av exemplet om att åka röd och blå buss (jmf McFadden 1974). En resenär har transportalternativen cykel, röd buss och blå buss, och sannolikheten att välja ettdera alternativet är $1/3$, eftersom sträckan är relativt lång och resenären har en preferens för bussalternativ. Om den blå bussen försvinner, kommer sannolikheten att välja den jämfört med cykelalternativet att förändras: från lika stor sannolikhet (1:1) till klart högre (2:1) ($1/3+1/3=2/3$). Också om en gul buss kommer in påverkas sannolikheten att välja röd buss gentemot cykel, eftersom det då finns tre likvärdiga bussalternativ till cykeln.

Även om detta exempel inte går att översätta helt till ett val mellan politiska partier, är det relevant i flerpartisystem där partierna placerar sig relativt nära varandra, i synnerhet om de ingår i en potentiell koalition. Ideologiskt närstående alternativ som sänder signaler om framtida samarbeten eller koalitionsbildning kan påverka beslutsfattandet. Om en borgerlig väljare väljer mellan Liberalerna, Centerpartiet och Moderaterna kommer sannolikheten att välja L eller C troligen påverkas om något av dessa partier, till exempel Liberalerna, riskerar att hamna under fyraprocentspärren. Om något parti skulle försvinna, eller om två partier skulle slås ihop, kommer sannolikheten att välja de andra också att påverkas. Och om det skulle komma ett nytt liberalt alternativ som närmar sig spärren för representation, skulle partierna få konkurrens om uppmärksamheten av ytterligare ett.

Ett annat exempel är om Liberalerna och Centern skulle gå ihop med ett parti längre vänsterut, till exempel Socialdemokraterna, med avsikt att ingå en koalition efter valet. Då skulle sannolikheten att välja dessa partier gentemot Moderaterna påverkas, eftersom det inte är givet att väljaren bedömer samverkan med de andra partierna på samma sätt som partierna var för sig.

Ett tredje exempel, där vårt perspektiv gällande en uppsättning av alternativ som påverkas och är beroende av varandra kan vara till hjälp, är vid analyser av valet av en kandidat till en position i en politisk kommitté. Om det finns åtta kandidater väljs först tre ut för att de har goda vitsord, är kompetenta och framstår som lämpade för uppgiften (jmf Tverskys "eliminering", 1972). Ett annat möjligt tillvägagångssätt är att börja från noll och handplocka en kandidat som anses lämplig för uppgiften, eller som behövs för att kompensera eller komplettera existerande kommitté (jfr Levin m.fl. 1998; "inkludering").

Med utgångspunkt i partiuppsättningsperspektivet tävlar partier och kandidater således först om att ta plats i väljarens medvetande som ett tänkbart alternativ, och sedan om att övertyga väljaren om att det är det rätta bland de övervägda alternativen. Partiuppsättningsperspektivet är ett sätt att komma runt problem kring att alternativ påverkar varandra, som en del typer av modeller för väljarbeteende inte tar hänsyn till (Cheng & Long 2007). I val till politiska församlingar har valet i förhållande till andra alternativ konsekvenser för utfallet, eftersom partierna behöver samarbeta, och styrkeförhållandena mellan partier eller kandidater med inflytande kommer påverka politiken.

Partikonkurrens och elektoral potential

Samma perspektiv kan också uttryckas som att väljaren testar vart och ett av alternativen med olika "hinder" som partiet måste ta sig över för att bli valt (jmf Steenbergens

& Willi 2017). I valet mellan olika partialalternativ ser tävlingen olika ut beroende på var partiet befinner sig ideologiskt, vilka konkurrenter som finns i närheten i det aktuella valet, och hur partiets bas av väljare ser ut, det vill säga hur många som är trogna väljare och hur stor andel som är möjliga väljare. Det visar Steenbergen och Willi (2017) i en analys av partiets ”tillgänglighet” (*electoral availability*) med utgångspunkt i det nederländska partisystemet. Denna modell bygger på att ett parti har en viss elektoral potential (hur många som överväger att rösta på partiet), och en viss andel säkra väljare (andel som uppger att partiet är deras enda val, väljare med bara ett övervägt parti). Ju högre potential (p), och desto större säkerhet (s) att nå den potentialen, desto större är sannolikheten för ett högt valresultat (v). Det parti som vid ett val når ett resultat nära sin maximala potential vid ett val har en hög effektivitet (e) enligt följande:

$$e = p/v$$

För partierna gäller det alltså att i samband med valrörelserna uppnå så stor del av sin potential som möjligt, det vill säga att få alla de väljare som överväger att rösta på partiet att göra slag i saken, lägga sin röst på partiet och, följaktligen, samtidigt aktivt välja att *inte* rösta på något av de andra övervägda alternativen.

Har svenska väljare partiuppsättningar?

Hur stor del av väljarkåren har partiuppsättningar? Från valforskningsprogrammets olika undersökningar framgår att i Sverige överväger väljare i genomsnitt knappt två partier, och mer än hälften överväger fler än ett. Tabellen nedan visar resultat för antalet övervägda partier från den nationella SOM-undersökningen 2016 och Valundersökningen 2014 (se även Fredén 2017b).

Tabell 1

Antal partier som väljare överväger (procent, medelvärde)

Antal övervägda partier	SOM-undersökningen		Valundersökningen	
	2016	2014	2016	2014
1 parti	43	44	43	44
2 partier	31	36	31	36
3 partier	19	19	19	19
4 partier	5	1	5	1
5 eller fler partier	2	0*	2	0*
Summa procent	100	100	100	100
Antal svarande	1285	850	1285	850
Genomsnittligt antal partier	1,9	1,8	1,9	1,8

Kommentar. Tabellen bygger på de svarande som angett minst ett av de fördefinierade eller annat parti på frågan "Vilket eller vilka partier överväger du att rösta på i nästa riksdagsval? Markera alla partier som du överväger att rösta på" (se tabell 1). Kryssen på denna fråga har slagits samman. De som enbart angivit blankt, inte rösta, eller vet inte, har uteslutits från analysen. * =0,1 procent har angivit fem eller fler partier.

Källa: Nationella SOM-undersökningen 2016 och Valundersökningen 2014.

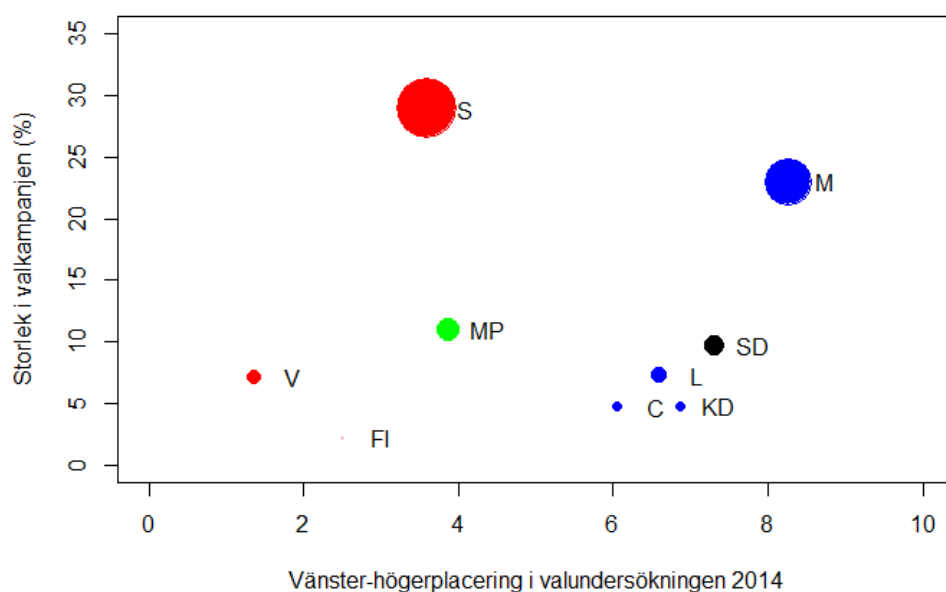
Resultaten visar att det är drygt fyra av tio svenska väljare som aldrig överväger att rösta på mer än ett parti (se tabell 1). Omvänt är det en klar majoritet av väljarna som befinner sig i situationen att det finns fler än ett möjligt parti.

Steenbergen och Willis (2017) modell om partipotential och effektivitet kan med fördel appliceras på det svenska systemet. Först ger vi en bild av det ideologiska

landskapet, för att se vilka partier som befinner sig i närheten av varandra. En jämförelse med det svenska systemet visar att de svenska partierna ligger relativt nära varandra inom de båda blocken, och därför har många nära konkurrenter. Vidare är det två tydliga block, som gör att överväganden kring regeringsfrågan är relativt låsta. I figur 2 visas en bild av hur väljare i 2014 års valundersökning placerade partierna på en skala från vänster till höger, och där storleken på partierna visas i cirklar och på y-axeln (se även Fredén & Sohlberg 2018).

Figur 2

Partiernas storlek samt placering på en vänster-högerskala från 0 till 10, 2014 (procent och medeltal).

Kommentar: Figuren visar partiernas storlek (procent) och genomsnittliga ideologiska vänster-högerplaceringar (medeltal). Storleken på cirklarna är proportionella till storleken på partiet under valrörelsen 2014, uppmätt med en fråga om röstintentioner i det kommande riksdagsvalet. Partiernas genomsnittliga ideologiska vänster-högerpositioner är beräknade för alla väljare (jfr Oscarsson & Holmberg 2016a; Fredén 2017a).

Källa: Valundersökningen, 2014.

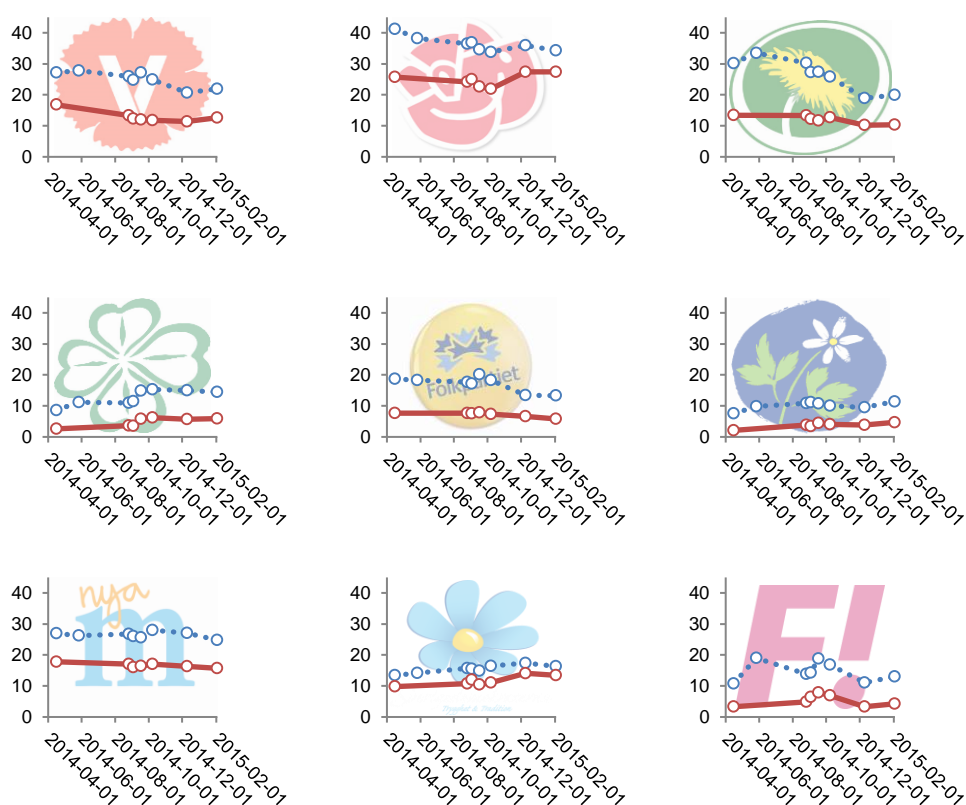
Som synes i Figur 2 domineras partisystemet 2014 av två större partier: Socialdemokraterna något till vänster och Moderaterna tydligt till höger. Den senaste partisymptiundersökningen från SCB, utgiven i december 2017, visar att dessa partier fortfarande håller greppet och har ökat sitt stöd sedan mätningen i maj 2017 (SCB 2017). I perioden mellan valen har de större partierna däremot legat lägre.

En förklaring till dessa opinionssvängningar är att partierna är olika bra att utnyttja sin potential i olika skeden. Många partier kan ha en stor outnyttjad potential av möjliga väljare. Denna "dolda opinion" är dock inte möjlig att uppfatta genom att enbart ställa frågan "Vilket parti skulle du rösta på om det vore val idag?" som är den som oftast används i opinionsmätningar. Den som vill veta mer om partiernas potential behöver kartlägga partipreferenser på ett djupare sätt (Oleskog Tryggvason & Oscarsson 2014).

Valforskningsprogrammet har närstuderat utvecklingen av väljarnas röstintentioner och övervägda partier under 2014 års valrörelse, genom en stor webbaserad

panelstudie (Boije 2016). Resultaten i figur 3 visar hur partiernas stöd bland väljarna förändrades under det dramatiska valåret 2014. De blå streckade linjerna avslöjar andelen som övervägde att rösta på respektive parti. De röda linjerna visar hur stor andel av väljarna som i mätningar före valet uppgav att de hade en intention att rösta på partiet i 2014 års val. Mätningarna efter valet i september 2014 är faktisk röstning.

Figur 3 Andel som övervägde att rösta på olika partier vid olika tidpunkter under supervalåret 2014 (procent).

Kommentar: Resultaten är hämtade från den slumpmässigt rekryterade delen av Medborgarpanelen, valrörelsepanelen (Boije 2016). Den övre streckade linjen anger andel som överväger/övervägde att rösta på partiet medan den heldragna linjen är de som hade partiet som röstningsintention/röstade på partiet. Frågor om vilka partier paneldeltagarna övervägde att rösta på i det kommande riksdagsvalet ställdes i sammanlagt 5 panelvägor före valet den 14 september. I panelstegen efter valet ställdes istället frågor om vilka partier man hade övervägt att rösta på i riksdagsvalet (n=823).

Resultaten illustrerar att det finns ett samband mellan partiernas stöd i den 'dolda' opinionen (andelen som överväger röstning på partiet) och i väljaropinionen (andelen som tänker rösta/har röstat på partiet). De visar också att under 2014 minskade andelen som övervägde att rösta på Miljöpartiet, medan andelen som övervägde röstning på Centerpartiet långsamt växte. Denna variation i partiets elektoral potential är inte möjlig att följa om man enbart har tillgång till uppgifter om väljares röstningsintentioner.

Det har föreslagits många olika sätt att mäta vilka partier som ingår i väljarnas partiuppsättningar (Oscarsson 2009). I den nationella SOM-undersökningen 2016 ställdes t ex en fråga om vilket eller vilka partier respondenten övervägde (se även

tabell 1). Denna ”partiuppsättningsvariabel” ger ett djupare och bredare mått på partipreferens och visar bland annat hur stort röststöd partierna skulle kunna nå om alla partiets möjliga väljare röstade på det. En analys av materialet (Fredén 2017b) visar att Moderaterna är det parti som i läget hösten 2016 hade högst potential – till och med har något högre potential än Socialdemokraterna, mätt utifrån ett partiuppsättningsperspektiv. Trettiofyra procent övervägde Moderaterna, jämfört med 32 procent för Socialdemokraterna. Dock är det en högre andel (29 procent anger Socialdemokraterna som bästa parti vid mätningen hösten 2016, jämfört med 25 procent för Moderaterna). Socialdemokraterna har således högre andel säkra väljare. På vänstersidan utmärker sig Miljöpartiet som ett parti som har hög potential (14 procent överväger partiet), något högre än Vänsterpartiet (Tabell 2). Sett till MP:s fall i opinionsmätningarna under det senaste året (SCB 2017), ser partiet ut att ha tappat kärnväljare och gjort potentiella väljare mer tveksamma.

Tabell 2
Partier som väljare överväger. Andel som överväger att rösta på olika partier, 2016 (procent).

Parti/alternativ	Övervägs av (andel)
Moderaterna	33
Socialdemokraterna	32
Sverigedemokraterna	19
Centerpartiet	16
Liberalerna	15
Miljöpartiet	14
Vänsterpartiet	13
Kristdemokraterna	9
Feministiskt initiativ	8
Annat	1
Blankt	5
Inte rösta	3
Vet inte	13

Kommentar. Frågan lyder: ”Vilket eller vilka partier överväger du att rösta på i nästa riksdagsval? Markera alla partier som du överväger att rösta på”. Procenttalen summerar till mer än 100 procent eftersom det är möjligt att ange fler än ett alternativ. De som inte har angett kryss på något av frågans alternativ har uteslutits. Antal svarspersoner är 1 541.

Källa: Den nationella SOM-undersökningen 2016.

Analysen av den nationella SOM-undersökningen 2016 visar också tydligt att den hårdeste kampen om väljargrupper står till höger, mellan Moderaterna och grannpartierna. Den vanligaste ”partiduellen” står enligt denna analys mellan Moderaterna och Liberalerna, följt av Moderaterna och Centerpartiet, som störst andel av väljare med mer än ett parti i sitt övervägande har som möjliga alternativ (Fredén, 2017b). Liberalerna ger alltså fortfarande skäl för sitt mindre smickrande smeknamn som ”partibytarens Hallsberg” (Oscarsson & Holmberg, 2016a): partiet har relativt hög potential men förhållandevis få trogna väljare. Att detta är en riskfaktor visar även senaste partisympatiundersökningen från SCB (2017) där partiet ligger farligt nära spärren på frågan om hur respondenten skulle rösta om det var val idag. Potentiella röster är givetvis inte detsamma som röster på valdagen.

Perspektivet om elektoral potential och säkerhet (Steenbergen & Willi 2017) tecknar en bild av konkurrenssituationen inför valet 2018. Hur partierna ligger till visas i Tabell 3 nedan. Här placeras de svenska partierna utifrån dimensionerna potential (andel väljare som överväger partiet) och säkerhet (hur stor andel av de som överväger

partiet som har partiet som sitt bästa parti), baserat på analysen av data from den nationella SOM-undersökningen 2016 (Fredén 2017b). Eftersom data analyserats utifrån ett partiuppsättningsperspektiv där väljaren kan ange flera möjliga val kan den ses som mer robust och mindre beroende av tidpunkt för mätningen än löpande opinionsundersökningar under mandatperioden.

Tabell 3
Det svenska partisystemet inför valet 2018

	Låg potential	Hög potential
Låg säkerhet	KD, FI	M, C, L, MP, SD
Hög säkerhet	V	S

Kommentar: Kategoriseringen bygger på analyser av den nationella SOM-undersökningen 2016. Se Fredén, 2017b.

De två partier som har det mest osäkra läget inför 2018 års val – det vill säga låg potential och låg säkerhet – är enligt den här analysen Feministiskt initiativ och Kristdemokraterna. Båda partierna är relativt konkurrensutsatta och har en svag elektoral potential totalt sett. De måste vara mycket framgångsrika när det gäller att övertyga de väljare som överväger röstning på dem att det är deras parti som gäller. Som vi varit inne på tidigare handlar det om att i första hand konkurrera med närliggande grannpartier i partisystemet.

Fyra faktorer som är viktiga när väljare väljer från sin egen valmeny

Vilka är då faktorerna som är mest relevanta utifrån perspektivet om partiuppsättningar, som avgör vilket parti av oftast två övervägda som väljs, och i hur hög grad partiet når upp till sin potential? Medan valforskningen tidigare främst betonade faktorer som socio-ekonomi och klass är några förklaringar som fått starkare fäste på senare år strategisk-ekonomiska förklaringar (Meffert & Gschwend 2011; Blais m.fl. 2014; Fredén 2016; Gschwend m.fl., 2016; Healy m.fl. 2017), faktorer som känslor och hot (se, till exempel Valentino m.fl., 2011; Merrolla & Zeichmeister 2013), och social påverkan (Coviello m.fl. 2014). Som perspektivet om partiuppsättningsmodeller visar, är väljarens beslutsfattarögon dock oftast fokuserade på några få alternativ – avgöranden utifrån sammanhang och omständigheter sker inte i ett vakuum, och strategiska och ekonomiska faktorer kan påverka vilka partier som inkluderas i partiuppsättningen (Fredén & Sohlberg 2018).

I detta avsnitt resonerar vi kring på vilket sätt fyra möjliga avgörande faktorer: 1) vana och strävan mot status quo, 2) social påverkan, 3) strategiska överväganden och 4) sakfrågor påverkar det slutliga partivalet bland dem som har fler än ett parti i sina partiuppsättningar.

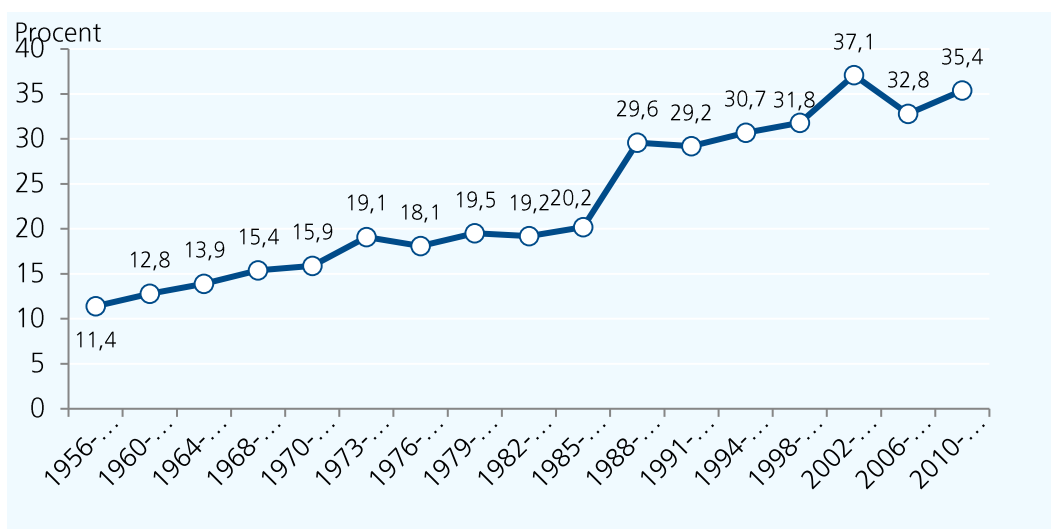
1) Vana och status quo.

Människan är i mångt och mycket är ett vanedjur: rutiner och att välja samma som vanligt spar energi och kognitiva resurser. I den anglosaxiska litteraturen finns begreppet ”normal vote” som är det parti som oftast blir valt (se t ex Boyd 1972), som är särskilt tydligt när det bara finns ett eller ett par slagkraftiga partialalternativ och där identifikation spelar stor roll (Granberg & Holmberg 1988). Även i flerpartisystem

som det svenska, där spärren för att ta sig in i parlamentet är betydligt lägre, visas tydliga tecken på att väljare ofta väljer samma parti som senast, och byten sker oftast inom ett och samma block (Oscarsson & Holmberg 2016a). Omkring hälften av väljarna byter aldrig parti (Oscarsson 2016).

Med fler partier och starkare för-elektorala koalitioner sedan slutet av 1990-talet (se till exempel Bale & Bergman 2006) sedan 1990-talet har partiidentifikationen och vaneröstningen minskat. Följden är att fler byter parti bland de potentiellt gångbara alternativen (Figur 4).

Figur 4
Andel partibytare i Sverige 1960-2014 (procent).

Källa: Valforskningsprogrammet, Göteborgs universitet. Svenska valundersökningar 1956-2014.

Kommentar: Procentbasen är vid varje tillfälle definierad som antalet intervjupersoner som röstade på något parti i båda valen (blankröstare ingår inte i analysen). Resultaten för valen 1960, 1964, 1968 och 1973 bygger helt på intervjupersonernas minnesuppgifter om hur de röstade i det tidigare valet. För övriga val bygger resultaten till hälften på minnesuppgifter och till hälften på uppgifter från panelstudier. Sedan 1973 är Valundersökningarna utformade som rullande tvåstegspaneler där hälften av alla intervjuade vid ett val återintervjuas i det efterföljande riksdagsvalet. Hälften av de som intervjuades i samband med 2014 års riksdagsval kommer alltså att återintervjuas i samband med 2018 års riksdagsval.

De senast publicerade omfattande opinionsmätningarna (till exempel SCB:s partisympatiundersökning december 2017) visar att de större partierna återhämtat sig något när valdagen närmar sig, medan gruppen ”övriga partier” och partier som etablerat sig under de senaste årtiondena går tillbaka. Det ser alltså ut som om väljaren har en viss uppfattning om vilka partier som vilka är stora och vilka som är små, som ger starkare utslag närmare valen än i opinionsmätningarna mellan dem. Det finns också en tendens att påverkas av tidigare valresultat när en koalition av partier går till val tillsammans: studier av partier i koalitioner visar att väljaren som bedömer ett par koalitionspartier som likvärdiga i tenderar att välja det av partierna som tappat sedan förra valet, snarare än ett parti som gått framåt i opinionen (se Fredén 2016). Tendensen mot att välja som tidigare kan alltså fungera på olika sätt: antingen väljer man samma som tidigare oavsett samarbetsmönster, och rösten kan också anpassas efter rådande opinionsläge och koalitioner (se även nedan).

2) Social påverkan.

Människan påverkas av hur andra gör, särskilt i beslutsfattande som är kollektivt till sin natur, som val till allmänna politiska församlingar är ett exempel på. I en tid när information och nätverkande via sociala medier ökar och där social bekräftelse från andra får allt större betydelse är detta en faktor att räkna med. När ett nytt parti eller förslag ska etableras, är det viktigt att detta får positiv respons. Schelling (1978) visar flera exempel på följa strömmen-beteenden: om en fotbollsmatch mellan en lösare grupp individer äger rum med viss frekvens, och kräver ett visst antal spelare, måste en "kritisk massa" deltagare visa sig, annat dör spelet ut. Det samma kan antas gälla partiers överlevnad: ett litet parti måste visa sig dugligt, värt att rösta på, få följare via *Facebook* och *Twitter*, synas i vallokaler, och så vidare. Om det finns en spärr för representation till parlamentet, vilket det gör i de flesta system, är det särskilt kritiskt om partiet är på väg att mista sin livskraft, till och med sina kärnväljare, och då finns liten anledning att rösta på det. Flera gånger har det dock visat sig att partier som ser ut att vara på fallrepet ändå klarar sig kvar, med draghjälp från andra (jmf KD vid valen 1994, 2010 och 2014). Ibland räcker inte signalerna till, och ett parti kan falla, men komma tillbaka igen (jmf FDP i Tyskland vid valen 2013 då de åkte ur, och 2017 då de tog sig tillbaka med full kraft (Wahlrecht 2017)).

Detsamma kan gälla större partier. När Moderaterna rasar i opinionen får den skeptiske väljaren ett kvitto på att fler tidigare Moderatväljare är negativt inställda till nuvarande utveckling, och det blir lättare att nämna något annat vid en fråga om röstintention, medan det krävs större övertygelse för att stå kvar vid sitt gamla alternativ. Ett parti kan också gynnas av en generell positiv effekt. När ett parti har medvind i ryggen har det oftast lättare att nå fler röster: väljare tenderar att samlas kring stora och populära partier om valsystemet är utformat med relativt höga spärrar så att större partier gynnas (se t ex Blais m.fl. 2014). Även vänner och bekanta, och personer med hög status, har inflytande på hur valet slutligen sker (Festinger 1954). När ens sociala medieflöde yttrar sig positivt om ett nytt parti, förstärks argument och motivation att stödja det. Det kan däremot uppfattas som svårare att välja ett parti som få i ens omgivning väljer. Ett parti kan alltså dels få en skjuts av en allmänt positiv eller negativ opinion, dels kan övertygelsen stärkas av stöd i den nära kretsen, till exempel bland familj och vänner, eller för närvarande skjuts i opinionsmätningarna, kan alltså uppfattas som ett mindre kostsamt val.

3) Strategiska överväganden

En strategi för partierna med många motståndare är att göra gemensam sak och bilda en koalition, där några fler eller färre röster på ettdera partiet kan ha mindre betydelse för möjligheten att genomföra sin politik. Om målet är att nå regeringsmakten kan detta anses vara en vinnande strategi. Forskning som använder partiuppsättningsperspektivet visar att väljare ibland inkluderar ett litet parti i sitt övervägande som ett andra alternativ, även om de identifierar sig starkt med ett annat parti (Fredén & Sohlberg 2018). Om man sympatiserar med ett litet parti som ligger nära spärren till parlamentet kan en taktisk röst på denna vara en hjälp för att det ska ta sig in eller finnas kvar och även påverka regeringsbildning, till exempel att som borgerlig sympatisör rösta taktiskt på Kristdemokraterna som Alliansmedlem, vilket skedde vid riksdagsvalet 2010 (se Fredén 2014). Om det mindre partiet behövs för att bilda regering kan det således få extra röster i den tuffa konkurrensen, givet att väljaren upplever att det är där rösten bäst behövs. Om man å andra sidan sympatiserar med ett

litet parti som det är större osäkerhet kring, kan man istället välja att överge det för ett säkrare kort (jämför beslutet att inte rösta på Feministiskt alternativ vid valet 2014, se Fredén 2017a).

Det finns även en egen effekt av koalitions signaler och tänkbara koalitioner, som ser ut att påverka utöver de partier som väljaren överväger i ett inledningsskede. Om ett parti i en tänkbar koalition har tappat stöd sedan förra valet, ökar benägenheten att välja det övervägda partiet om preferenserna för partierna är lika (Fredén 2016). Här spelar tankar kring partiets chanser att bli valt och medverka i regering in, vilket styrs både av valspecifika faktorer och partiernas aktuella styrkeförhållanden, och valsystemet i form av spärrar till parlamentet. Det är också möjligt att av regerings-taktiska skäl rösta på ett stort parti som har chans att bli ledare av regeringen (jmf Cox 1997). Det går alltså att resonera taktiskt på olika sätt. Taktik kan vara ett skäl att inkludera ett litet parti i sitt övervägande, och även vara en avgörande faktor i valet mellan två partier.

4) Sakfrågor

Sakfrågor är ett av de viktigaste skälen att väljare röstar som de gör (Oscarsson & Holmberg 2016ab). Betoningen på sakfrågor kan variera mellan partier och kampanjer. Olika valrörelser har olika fokus, och vem som äger en fråga, och hur partiet framställer frågan i det specifika valet, har betydelse för väljarnas tolkning av den och vilket parti som anses vara det bästa att hantera just den frågan just då. I de senaste svenska valen har utbildning, invandring, och ekonomi varit viktiga. Även arbetsmarknad och sjukvård brukar hållas som viktiga av väljarna. Ibland seglar en speciell fråga upp som viktig faktor: ett exempel från det svenska systemet är 1988, när Miljöpartiet tog sig in i riksdagen.

Sakfrågor kan påverka hur väljaren värderar alternativen på olika sätt. Dels finns en hög grad av stabilitet i vilket parti som anses äga en viss fråga: Moderaterna brukar numera vinna på en ekonomiagenda, medan Liberalerna historiskt har tjänat på en skolpolitisk agenda (Oscarsson & Holmberg 2016a), vilket ger incitament för partier att fokusera på vissa frågor; dels gäller det att vara stark i de frågor som media lyfter fram för dagen och som berör och är aktuella för en stor grupp människor en viss tid. Det gäller att lyfta det egna, och vara flexibel i att framstå som trovärdig i de frågor som kommer upp på agendan, för att ta sig över det slutgiltiga hindret: att bli vald. En analys av partiernas styrka i sakfrågorna skola, ekonomi och invandring gentemot andra tänkbara alternativ (Fredén 2017b) visar att det i ekonomiskt-politiskt hänseende är jämt lopp mellan Socialdemokraterna och Moderaterna bland de som överväger dessa partier, medan Moderaterna är relativt sett svaga i skolfrågan mot sina närmaste konkurrenter.

IV. Vad betyder valsystemet för partiuppsättningsperspektivet?

Det är framför allt i system med flera olika partier, och där partier har större betydelse än kandidater, som partiuppsättningsmodeller blir ett användbart verktyg för att förstå väljarbeteende. Det är i dessa system som övervägande mellan två partier gäller för många, då det ofta finns partier som ligger nära varandra och ibland förflyttar sig i den ideologiska rymden. Ibland dyker ett nytt parti upp som ett möjligt alternativ. Även i system med majoritets- och pluralitetsval, dvs där endast en kandidat eller ett parti blir valt, till exempel Storbritannien och USA, kan man tänka sig att väljare väljer en uppsättning alternativ utifrån en liknande modell av eliminering och/eller inkludering. Ibland träder det större utbudet av partier och lokala variationer in och ”överrumplar”

valsystelet: Storbritannien har numera till exempel erfarenheter av koalitionsregeringar, och i Tyskland vid valet 2017 gavs ett resultat med otydliga majoritetsförhållanden (Wahlrecht 2017) trots att parlamentet har en relativt hög spärr (5%) och systelet gynnar samarbeten över blockgränser. Om vi antar att väljaren har en idé om att rösten påverkar i någon grad, är det långt ifrån säkert att en röst på ens närmaste parti ger det mest önskade utfallet. Detta gör att lokala och nationella faktorer kan spela roll för vilket parti som får rösten. Även strategi kan spela roll oftast till fördel för större partier i pluralitetvalsystelet då systelet gynnar dessa (jmf Alvarez & Nagler, 2000).

Resonemanget om partiuppsättningsmodell och möjligheter kan också appliceras på presidentvalsystelet där en del väljare befinner sig i en mellanposition. När väljaren inte har en stark övertygelse, står valet mellan två kandidater med relativt lika chanser. Då kan enskilda sakfrågor, social påverkan och strategi påverka. Man kan även tänka sig att väljaren utgår från att inget av alternativen är särskilt attraktivt. Det kan då bli faktorn ”minst dåligt alternativ” som väger över för ett av alternativen (jmf valet mellan Hillary Clinton och Donald Trump vid amerikanska presidentvalet 2016). Hur individens beslutsfattande samverkar med yttre faktorer kan vara mer konstanta, till exempel valsystelet, eller mer rörliga, till exempel koalitions signaler, opinionstrender, och informationsspridning. I en tid av större informationsspridning ser det ut som de rörliga faktorerna, till exempel spridning av trender och valinformation blivit viktigare, till exempel ser aktivitet i sociala medier ut att aktivera väljare att delta och fatta beslut i en viss riktning (se till exempel Coviello m.fl. 2014). En möjlig strategi för partierna i detta landskap är att rikta budskap mot potentiella väljare, utifrån där de har sina starka och svaga kort. Matz m.fl. (2017) visar att annonser ger bättre effekt om de visas med hänsyn till mottagarens personlighet. En väljares partiuppsättning kan också ses som en personlig karakteristika, som kan påverkas i olika hög utsträckning beroende på den aktuella partikonkurrensen och flödet av information.

V. Konsekvenser: Beslutsfattande och opinionsbildning

Partiuppsättningsmodellen är ett sätt att undersöka hur väljaren kan hantera det rörliga partilandskapet, hur alternativen påverkar varandra, och hur relationen mellan väljare och partier kan se ut för en växande andel av den svenska väljarkåren. Vi har i denna rapport tittat särskilt på hur modellen kan fungera som ett sätt att sovra bland alternativen, och resonerat kring betydelsen av vana, social påverkan, strategiska resonemang och sakfrågor som potentiellt avgörande faktorer. En direkt konsekvens är att opinionsmätningar och annan information om hur väljare förutspås rösta inte räcker för att ge en korrekt bild av konkurrensförhållandena mellan partierna inför val. Det finns ett ytterligare alternativ bakom det som väljaren anger som röstintention. Vi har också diskuterat hur partisystelet och valsystelet kan påverka sättet att tänka kring val av parti.

De växande skarorna av övervägande väljare behöver i första hand ha information som hjälper dem i det slutgiltiga röstningsbeslutet, det vill säga hitta de skillnader mellan alternativen som gör det möjligt att välja ett parti från uppsättningen av övervägda partier. Bevakningen av valrörelserna och utformningen av debatter och utfrågningar är vanligen inte anpassade för denna väljargrupp. Vi vet från våra studier att det är yngre, svagt partiidentifierade, högutbildade, politiskt intresserade personer som tenderar att ha partiuppsättningar med fler än ett parti (se, till exempel, Boije, 2016, Fredén, 2017b). Dessa övervägande väljare funderar mycket kring att göra ett klokt val mellan många alternativ, och uppger i våra undersökningar att de tycker att det är svårt att välja ett parti.

En konsekvens av partiuppsättningsperspektivet är att konkurrensen mellan partier ofta står inom ett och samma block. För att fler väljare ska få veta vilka förutsättningar som gäller, och hur partierna konkurrerar, gäller att fokus läggs på det behövs för att kunna göra ett så bra val som möjligt. Om media utgick från hur väljares uppsättningar av partialalternativ ser ut skulle fler kunna få en bild av fördelar och nackdelar med de olika näraliggande alternativen, och kunna fatta ett bättre beslut på valdagen.

Sedan början av 2000-talet har koalitioner mellan partier blivit vanligare och de större partierna har försvagats. Den ökande fragmentiseringen av västeuropeiska partisystem medför att det finns också fler livskraftiga alternativ att välja mellan, vilket får konsekvenser för hur politik kan genomföras. I en rapport från SNS menar Lindvall m.fl. (2017) att en lösning i det svenska systemet vore att ge mer makt till parlamentet, så att styrkeförhållandena där påverkar politiken mer och blir en tydligare arena för opinionsbildning och påverkan. En fördel med detta är att det proportionella synsättet med representation och inflytande utifrån röstandel då blir starkare. Mer makt till parlamentet kan dock innebära att det blir mindre tydligt för väljarna var det politiska beslutsfattandet ligger.

Ett alternativ vore att se över valsystemet och göra det mindre proportionellt, till exempel genom att spärren till parlamentet höjs. Det skulle kunna förskjuta röster från mindre till större partier i högre grad än idag, och underlätta bildandet av starka regeringar. Socialdemokraterna är fortfarande det parti i Sverige som ligger bäst till när det gäller säkerhet och potential, då det fortfarande är en stor grupp som bara överväger det partiet. Socialdemokraterna kan dock inte längre bilda regering på egen hand, utan måste söka samarbeten både mot mitten och till vänster.

Ett annat sätt för att nå större tydlighet vore att slå ihop partier så att det blev färre alternativ att ta ställning till. Tverskys (1972) bild av beslutsfattande enligt elimineringsprocessen är att sovringen bland alternativ inte nödvändigtvis är den mest rationella, utan snarare ett sätt att förenkla beslutsfattandet i ett landskap med (för) många alternativ.

Referenser

- Alvarez, R. Michael. & Nagler, Jonathan. (2000). A new approach for modelling strategic voting in multiparty elections. *British Journal of Political Science*, 30(1), 57–75.
- Bale Tim & Torbjörn Bergman. Captives No Longer, but Servants Still? Contract Parliamentarism and the New Minority Governance in Sweden and New Zealand. *Government and Opposition* 41(3), 422–449.
- Blais, André, Erisen, Cengiz & Ludovic Rheault. 2014. Strategic Voting and Coordination Problems in Proportional Systems. *Political Research Quarterly* 67(2), 386–397.

- Boije, Edvin. 2016. The CSM Campaign panel study report. SNES Working paper series 2016:1. Oscarsson, Henrik. University of Gothenburg, Department of Political Science.
- Boyd, Richard W. 1972. Popular Control of Public Policy: A Normal Vote Analysis of the 1968 Election. *American Political Science Review* 66(2), 429–449.
- Cheng, Simon & J. Scott Long. 2007. Testing for IIA in the Multinomial Logit Model. *Sociological Methods & Research* 35(4), 583–600.
- Coviello, L., Souhn, Y., Kramer, ADI., Marlow, C., Franceschetti, M., Christakis, NA. & Fowler, J. 2014. Detecting Emotional Contagion in Massive Social Networks. *PLoS ONE* 9(3).
- Cox, Gary. 1997. *Making Votes Count. Strategic Coordination in the World's Electoral Systems.* Cambridge: Cambridge University Press.
- Festinger, Leon. 1954. A theory of social comparison process. *Human Relations* 7(2), 117–140.
- Fredén, Annika & Jacob Sohlberg. 2018. Strategic Decision-Making in Coalition-Oriented Systems. A Consideration Set Model Approach. (Opublicerat manuskript)
- Fredén, Annika. 2017a. Opinion Polls, Coalition Signals and Strategic Voting: Evidence from a Survey Experiment. *Scandinavian Political Studies*, 40(3), 247–264.
- Fredén, Annika. 2017b. Duellerna i riksdagsvalet 2018 från den väljandes perspektiv, i U. Andersson, J. Ohlsson, H. Oscarsson och M. Oskarson (red) *Larmar och gör sig till.* Göteborgs universitet: SOM-institutet.
- Fredén, Annika. 2016. Strategic voting under coalition governments. Doktorsavhandling, Lunds universitet. Lund: Media-Tryck.
- Fredén, Annika. 2014. Threshold Insurance Voting in PR systems. A Study of Voters' Strategic Behavior in the 2010 Swedish General Election. *Journal of Elections, Public Opinion and Parties* 24(4), 473–492.
- Granberg, Donald & Holmberg, Sören. 1988. *The Political System Matters. Social Psychology and Voting Behaviour in Sweden and the United States.* Cambridge: Cambridge University Press.
- Gschwend, Thomas, Lukas Stötzer & Steffen Zittlau. 2016. What Drives Rental Votes? How Coalition Signals Facilitate Strategic Coalition Voting. *Electoral Studies* 44, 293–306.
- Healy, Andrew J., Mikael Persson & Erik Snowberg. 2017. Digging into the Pocketbook: Evidence on Economic Voting from Income Registry Data Matched to a Voter Survey. *American Political Science Review* 11(4), 771–785.

- Levin, Irwin P., Jasper, J.D. & Wendy S. Forbes. 1998. Choosing versus rejecting options at different stages of decision making. *Journal of Behavioral Decision Making*, 11, 193–210.
- Lindvall, J., H. Bäck, C. Dahlström, E. Naurin & J. Teorell. 2017. SNS Demokratirapport 2017: Samverkan och strid i den parlamentariska demokratin. Stockholm: SNS Förlag.
- Matz, S. C., M. Kosinski, G. Nave & D.J. Stillwell. 2017. Psychological targeting as an effective approach to digital mass persuasion. *PNAS* 114(48), 12714-12719, www.pnas.org/cgi/doi/10.1073/pnas.1710966114
- McFadden, Daniel. 1974. Conditional Logit Analyses of Qualitative Choice Behavior, pp. 105–142 in (1974) P. Zarembka (ed.) *Frontiers in Econometrics*. New York: Academic Press.
- Meffert, Michael F.& Thomas Gschwend. 2011. Polls, Coalition Signals and Strategic Voting: An Experimental Investigation of Perceptions and Effects. *European Journal of Political Research* 50(5), 636–667.
- Merolla, Jennifer & Elizabeth Zechmeister. 2013. Evaluating Political Leaders in Times of Terror and Economic Threat. The Conditioning Influence of Political Partisanship. *Journal of Politics* 75(3),599–612.
- Oleskog Tryggvason, Per & Henrik Oscarsson. 2014. Konsten att vinna andrahandsympatisörer. I Bergström, Annika & Henrik Oscarsson, Red. (2014). *Mittfåra & marginal* Göteborgs universitet, SOM-institutet.
- Oscarsson, Henrik. 2016. Flytande väljare. Demokratistatistik rapport 21. Stockholm, Statistiska centralbyrån.
- Oscarsson, Henrik & Sören Holmberg. 2016a. Svenska väljare. Stockholm: Wolters Kluwer.
- Oscarsson, Henrik & Sören Holmberg. 2016b. Issue Voting Structured by Left-Right Ideology. I Pierre, Jon, Red. (2016). *The Oxford Handbook of Swedish Politics*. London, Oxford university press.
- Oscarsson, Henrik. 2009. Identifying Voters' Consideration Sets. ECPR-conference. Potsdam, Germany.
- Oscarsson, Henrik, Mikael Gilljam & Donald Granberg. 1997. The concept of party set – A viable approach or just another way to slice the same cheese? Working paper, presenterat på SWEPSA.
- Paap, R., van Nierop, E., van Heerde, H.J., Wedel, M. Franses, P.H. & Alsem, K.J. 2005. Consideration sets, intentions and the inclusion of “don’t know” in a two-stage model for vote choice. *International Journal of Forecasting* 21, 53–71.

- SCB. 2017. <http://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/demokrati/partisimpatier/partisymptiundersokningen-psu/pong/tabell-och-diagram/partisimpatier-psu/valresultatet-om-det-varit-val-idag/>, hämtad 11-12-2017
- Schelling, Thomas C., 1978. *Micromotives and Macrobehavior*. New York: W.W. Norton & Company.
- Steenbergen, Marco & Thomas Willi. 2017. What choice sets can teach us about electoral competition: A two-hurdle model. Opublicerat manuskript.
- Steenbergen, Marco & Dominik Hangartner. 2008. Political Choice Sets in Multi-Party Elections. Presenterat vid workshop "The politics of change", Amsterdam, Nederländerna.
- Tversky, Amos. 1972. Elimination by aspects: A theory of choice. *Psychological Review*, 79, 281–299.
- Valentino, N. A., Brader, T., Groenendyk, E. W., Gregorowicz, K., & Hutchings, V. L.. 2011. Election Night's Alright for Fighting: the Role of Emotions in Political Participation. *Journal of Politics* 73(1).
- de Vries, Cathrine och Martin Rosema 2011. "Modelling electoral choice in two stages: a consideration set model of voting" Paper presenterat på konferensen ISPP 33rd Annual Scientific Meeting, San Francisco, USA.
- Wahlrecht. 2017. <http://www.wahlrecht.de/>, hämtad 12-12-2017.
- Wilson, Carole J. 2008. Consideration Sets and Political Choices: A Heterogeneous model of vote choice and subnational party strength. *Political Behavior* 20:161–183.

Det svenska Valforskningsprogrammet finns vid Statsvetenskapliga institutionen i Göteborg. Sedan tidigt 1950-tal ägnar vi oss hängivet åt empiriska studier av opinionsbildning, val och väljarbeteende och av tillståndet och utvecklingen av den svenska representativa demokratin.

Syftet med forskningen är bland annat att förklara varför väljare röstar som de gör och varför val slutar som de gör. Vi spårar och följer trender i svensk valdemokrati och gör jämförelser med utvecklingen i andra länder.

Professor Henrik Ekengren Oscarsson leder det svenska Valforskningsprogrammet.

